

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ – ΚΟΙΝΟΣ ΚΟΡΜΟΣ

Ενότητες Αναλυτικού Προγράμματος:

(α) Η εποχή του Ιουστινιανού (6ος αι. μ.Χ.) και (β) Η βασιλεία του Ηρακλείου (610–641) – Αποφασιστικοί αγώνες και μεταρρυθμίσεις

Διάρκεια εξέτασης: **45 λεπτά**

ΟΛΕΣ ΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (6 Μονάδες)

Να απαντήσετε και στις τρεις (3) ερωτήσεις. Κάθε ερώτηση βαθμολογείται με δύο (2) μονάδες.

A1. Κάθε στοιχείο της Στήλης Α αντιστοιχεί με ένα στοιχείο της Στήλης Β. Να γράψετε στα φύλλα εξέτασής σας τους αριθμούς της Στήλης Α και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β περισεύουν δύο (2) στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Ιουστινιανός	(α) Ακάθιστος Ύμνος
2. Πατριάρχης Σέργιος	(β) Στρατηγός-αυτοκράτορας
3. Ηράκλειος	(γ) Πόλεμοι στη Δύση
4. Βελισάριος	(δ) Είσπραξη φόρων
	(ε) Μέτρα κατά των Δυνατών
	(στ) Εξαρχάτα της Ραβέννας και της Καρχηδόνας

(4 x 0,5 = 2 μονάδες)

A2. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των πιο κάτω προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στα φύλλα εξέτασής σας τη λέξη «**σωστό**» ή «**λάθος**», δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

α. Η αποκατάσταση της ρωμαϊκής οικουμένης αποτέλεσε κύριο στόχο της εξωτερικής πολιτικής του Ηρακλείου.

β. Η Αγία Σοφία εκπροσωπεί τον νέο ρυθμό «βασιλική με τρούλο», που προήλθε από τον συνδυασμό βασιλικής και περίκεντρου κτηρίου.

γ. Όταν ανέβηκε στον θρόνο ο Ηράκλειος, στις αρχές του 7ου αιώνα, η αυτοκρατορία ευημερούσε και βίωνε συνθήκες ειρήνης.

δ. Τον 6ο αιώνα οι Πέρσες κατόρθωσαν να παραβιάσουν τη συνοριακή γραμμή του Δούναβη και να απειλήσουν την ίδια την Κωνσταντινούπολη.

(4 x 0,5 μ. = 2 μον.)

A3. Να ταξινομήσετε τα πιο κάτω ιστορικά γεγονότα κατά αύξουσα χρονολογικά σειρά, ξεκινώντας από το προγενέστερο και αριθμώντας τα από το 1 μέχρι το 4.

- α. Εκστρατείες κατά των Οστρογόθων**
- β. Κατάκτηση της Συρίας και των Ιεροσολύμων από τους Πέρσες**
- γ. Πολιορκία της Κωνσταντινούπολης από Αβαροσλάβους**
- δ. Στάση του Νίκα**

(4 x 0,5 = 2 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (Μονάδες 7)

Να απαντήσετε και στις τρεις (3) ερωτήσεις.

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

(α) Ιουστινιάνειος Κώδικας

(περιεχόμενο, γλώσσα γραφής)

(1 μονάδα)

(β) Στάση του Νίκα

(χρονικό πλαίσιο, αντίπαλοι, δύο [2] συνέπειες)

(1 μονάδα)

B2. Να αναφέρετε ποια ανάγκη οδήγησε στην καθιέρωση του θεσμού των θεμάτων, τον τρόπο λειτουργίας και τις συνέπειές του στην κοινωνία.

(3 μονάδες)

B3. Να εξηγήσετε ποια πολιτική εφάρμοσαν οι αυτοκράτορες Ιουστινιανός και Ηράκλειος, ώστε η ρωμαϊκή αυτοκρατορία να διαμορφώσει σταδιακά την ελληνοχριστιανική της φυσιογνωμία.

(2 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (7 Μονάδες)

Να απαντήσετε και στις δύο (2) ερωτήσεις.

Γ1. [...] Το μεγάλο κόστος λειτουργίας των ομάδων είχε περιορίσει τον αριθμό τους στην Κωνσταντινούπολη μόνο σε δύο, τους Πράσινους και τους Βένετους. Ταυτόχρονα, η διαμάχη των οπαδών των δύο αυτών φατριών είχε αρχίσει να παίρνει άλλες διαστάσεις. Ο φανατισμός των οπαδών τους, σε συνδυασμό με την ισχύ που διέθεταν όσοι είχαν τη δυνατότητα να τους κατευθύνουν, είχε ξεπεράσει τα όρια του υποδρόμου και είχε αρχίσει να παίρνει πολιτικό χαρακτήρα. Με τον καιρό, η δύναμη και η επιρροή τους έφτασε να απειλεί ακόμα και τον αυτοκράτορα.

Roger Michael Kean, *Ιστορικός Άτλας της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*,
Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2006, σ. 34

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να

περιγράψετε τον χαρακτήρα των Δήμων της Κωνσταντινούπολης και τον ρόλο που διαδραμάτιζαν στη ζωή της πόλης.

(4 μονάδες)

Γ2. [...] Ο χρονικογράφος Ευάγγριος,* ολοκληρώνοντας την αναφορά του για τη βασιλεία του Ιουστινιανού, έγραφε: «Έτσι πέθανε αυτός ο πρίγκιπας, αφού γέμισε όλο τον κόσμο με φασαρία και προβλήματα: κι έχοντας ήδη πληρώσει στα τελευταία του για τις κακές του πράξεις, πήγε να βρει τη δικαιοσύνη που του ταιριάζει μπροστά στο θρόνο της κρίσης στην κόλαση». Οι σύγχρονοι ιστορικοί βλέπουν τα πράγματα πολύ πιο ωραία, θεωρώντας τη βασιλεία του Ιουστινιανού μια χρυσή εποχή της ιστορίας του Βυζαντίου. Και για να στηρίξουν την άποψή τους, επικαλούνται το μεγαλεπίβολο έργο της ανέγερσης της Αγίας Σοφίας και το αυτοκρατορικό του όραμα για την ανακατάληψη των χαμένων κτήσεων της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

*Ευάγγριος Σχολαστικός: Βυζαντινός λόγιος και διανοούμενος του 6ου αιώνα.

Τζον Φρίλι, *Κωνσταντινούπολη, Από τον Χριστιανισμό στο Ισλάμ*,
Εκδόσεις Περίπλους, Αθήνα 2001, σ. 110

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

(α) Ποιες αντίθετες απόψεις διατυπώνονται στο κείμενο;

(1 μονάδα)

(β) Να δηλώσετε με ποια άποψη συμφωνείτε, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας.

(2 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ Α΄ (6^{ος} αι. μ.Χ.)

Η εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

1. Να περιγράψουν την εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού Α΄.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

1. Εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού

αποκατάσταση της ρωμαϊκής οικουμένης, εκστρατείες κατά των Βανδάλων, Βησιγόθων και Οστρογόθων, πόλεμοι και ειρήνη με τους Πέρσες, επιδρομές Σλάβων και προσπάθειες ανάσχεσής τους (αξιοποίηση χάρτη).

Η εσωτερική οργάνωση της αυτοκρατορίας από τον Ιουστινιανό Α΄

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

1. Να προσδιορίζουν τα αίτια και τις συνέπειες της Στάσης του Νίκα και να αξιολογούν τον ρόλο των πρωταγωνιστών.
2. Να αναφέρουν το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού Α΄ και να αποτιμούν τη σημασία του.
3. Να επισημαίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της Αγίας Σοφίας και να εκτιμούν την καλλιτεχνική της αξία.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

1. Στάση του Νίκα

Δήμοι του Ιπποδρόμου, αίτια, γεγονότα, συνέπειες, αποτίμηση της στάσης του Ιουστινιανού Α΄ και της Θεοδώρας

2. Νομοθετικό έργο

Κωδικοποίηση Ρωμαϊκού Δικαίου, Ιουστινιάνειος Κώδικας,

3. Αγία Σοφία

Καλλιτεχνική αξία, συμβολή στην ανάπτυξη της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής του Βυζαντίου

ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΕΩΣ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ (565-843)

Η βασιλεία του Ηράκλειου (610-641)

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

1. Να περιγράψουν και να εντοπίζουν στον χάρτη τις κυριότερες φάσεις της εκστρατείας του Ηρακλείου εναντίον των Περσών και των Αβαροσλάβων.
2. Να κατανοούν τη σημασία του θεσμού των θεμάτων για τη διοίκηση, την κοινωνία και την άμυνα της Αυτοκρατορίας.
3. Να αναφέρουν τα στοιχεία που συνέβαλαν στον εξελληνισμό της κρατικής διοίκησης.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

1. Αγώνας κατά των Περσών και των Αβαροσλάβων

κατάκτηση Συροπαλαιστίνης και Αιγύπτου από τους Πέρσες, μεταφορά Τιμίου Σταυρού στην Κτησιφώντα, στρατιωτική αντεπίθεση Ηρακλείου στη Μικρά Ασία και την Περσία, πολιορκία Κωνσταντινούπολης από Αβαροσλάβους, μάχη της Νινευί

2. Θεσμός των θεμάτων

διοικητικές περιφέρειες, στρατηγός, θεματικός στρατός, στρατιωτόπια, υποχρεώσεις στρατιωτών, συνέπειες (στρατιωτικές, διοικητικές, κοινωνικές), σημασία του θεσμού

3. Εξελληνισμός του κράτους
επικράτηση ελληνικής γλώσσας, βασιλεύς πιστός ἐν Χριστῷ